

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z wniosku [...] G. spółki akcyjnej w W.
z udziałem M.K., Skarbu Państwa - Starosty Lipnowskiego i [...] O. spółki akcyjnej
w P. - jako następcy prawnego P. spółki akcyjnej w W.
o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 23 listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki M.K.
od postanowienia Sądu Okręgowego we Włocławku
z dnia 8 października 2020 r., sygn. akt I1 Ca 195/20,

1. **zezwala wnioskodawcy na złożenie pisma procesowego z dnia 27 czerwca 2022 r., zaś poprzedniemu uczestnikowi P. spółce akcyjnej w W. pisma procesowego z dnia 4 maja 2022 r.;**
2. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
3. **zasądza od M.K. na rzecz [...] G. spółki akcyjnej w W. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestniczki M.K. od postanowienia Sądu Okręgowego we Włocławku z 8 października 2020 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje

potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia

2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1904) jego obowiązki obejmują zapewnienie jednolitości orzecnictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Powołanie się na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy, a jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08; z 24 lutego 2012 r., II PK 274/11; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20). Nie może stanowić przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania jedynie przekonanie skarżącej strony o „istotności” czy „ważności” problemu, który pojawia się na tle konkretnego rozstrzygnięcia w postępowaniu przed sądem drugiej instancji ani nie może sprowadzać się jedynie do polemiki ze stanowiskiem co do wykładni prawa przyjętym przez ten sąd.

Tych wymagań wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia. W przypadku powoływania się na rozbieżności judykatury należy bowiem, choćby przykładowo, wskazać orzeczenia, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Skarżąca natomiast ograniczyła się jedynie do podniesienia, że w sprawie występuje rażące naruszenie prawa materialnego tj. art. 292 w zw. z art. 285 § 1 i 2 k.c.

Przede wszystkim należy wskazać, że w orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że możliwe jest zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (zob. np. uchwałę składu 7 sędziów SN z 26 listopada 2014 r., III CZP 45/14, OSNC 2015, nr 5, poz. 54; uchwały SN: z 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02; z 2 czerwca 2010 r., III CZP 36/10, OSN 2010, nr 12, poz. 163; z 22

maja 2013 r., III CZP 18/13; postanowienia SN: 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08; 6 lipca 2011 r., I CSL 157/11; z 23 października 2013 r., IV CSK 30/13; 20 stycznia 2015 r., V CSK 106/14; z 29 stycznia 2016 r., II CSK 128/15).

Ponadto zauważenia wymaga, że wykładnia wskazanych przez skarżącą przepisów nie budzi wątpliwości w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Wyjaśnienia bowiem wymaga, iż ustawodawca, wprowadzając możliwość zasiedzenia służebności gruntowej, określił jednocześnie wymaganie, wyrażone w art. 292 k.c., że służebność ta może zostać nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Regulacja ta znajduje odpowiednie zastosowanie w przypadku zasiedzenia służebności przesyłu (art. 305⁴ k.c.). Służebność przesyłu jest służebnością czynną, a widoczność urządzenia przesyłowego ma tworzyć z niego postrzegalny, jawny znak faktycznego korzystania z cudzego gruntu w taki sposób, jak to czyni osoba, której przysługuje służebność gruntowa. Wymóg widocznego urządzenia ma stanowić ostrzeżenie dla zainteresowanego właściciela, że jeżeli będzie dalej tolerował korzystanie z jego nieruchomości, może dojść do jej obciążenia. Fakt, że właściciel nie korzysta przez długi czas z przysługującej mu ochrony, pozwala przyjąć, że aprobuje istniejący stan faktyczny (np. postanowienie SN z 13 września 2017 r., IV CSK 623/16). W judykaturze przyjęto, że w przypadku urządzeń podziemnych, ich widoczność może polegać także na uwidocznieniu ich przebiegu na mapie. W postanowieniu z 13 września 2017 r., IV CSK 623/16, Sąd Najwyższy przyjął, że prawidłowa interpretacja art. 292 k.c. prowadzi do wniosku, iż urządzenie widoczne to urządzenie postrzegalne dla każdego przeciętnego uczestnika obrotu. W konsekwencji podziemne urządzenia przesyłowe również spełniają przesłankę widoczności, jeżeli z innych łatwo dostępnych danych wynika niewątpliwie, że istnieją (zob. też postanowienia SN: z 24 kwietnia 2002 r., V CKN 972/00, OSP 2003, nr 7-8, poz. 100; z 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, OSNC-ZD 2012, nr 2, poz. 45; z 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12; z 15 lutego 2017 r., II CZ 148/16; z 29 maja 2019 r., III CSK 87/17).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności oznacza natomiast, zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze, że skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym – jego

zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Innymi słowy, skoro przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona, to powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienia SN: z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20; z 25 sierpnia 2021 r., II CSK 155/21).

Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że powyższa przesłanka nie została wykazana. Wywód zawarty w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzał się do polemiki z zaskarżonym orzeczeniem, nie zaś wykazywał, że przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia popełniono uchybienia w zakresie stosowania prawa, które miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom. W skardze kasacyjnej nie powołano argumentów, które mogłyby świadczyć, że w sprawie doszło do oczywistego naruszenia prawa, oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w Sądzie drugiej instancji postanowienie oczywiście wadliwe.

Jak wskazano, w judykaturze utrwalone jest stanowisko, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej ma miejsce jedynie wówczas, gdy bez dokonania głębszej analizy dla przeciętnego prawnika jest oczywiste, że podstawy skargi zasługują na uwzględnienie, a zatem ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa.

Dla takiej oceny stanowisko przedstawione przez skarżącą nie daje zaś podstaw. Zauważenia wymaga, że skarżąca nie zgadza się z analizą prawną przeprowadzoną przez Sąd Okręgowy i przedstawia własną, odmienną od przyjętej

przez Sąd drugiej instancji, ocenę tak wskazanych w skardze norm, jak i całego rozstrzygnięcia. Argumenty podniesione w przedmiotowej skardze kasacyjnej w zakresie przesłanek warunkujących jej przyjęcie w istocie składają się na odmienne od Sądów orzekających stanowisko uczestniczki, które nie znalazło akceptacji w podjętych rozstrzygnięciach. W dalszym ciągu jest to tylko polemika z zapadłymi orzeczeniami. Badanie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem nie pozwala jednak na przyjęcie, żeby skarżąca wykazała kwalifikowane, widoczne bez potrzeby głębszej analizy naruszenie wskazanych przepisów prawa.

Z motywów rozstrzygnięcia wynika także, że Sąd Okręgowy klarownie wyjaśnił, iż na całym przebiegu gazociągu przez grunt skarżącej jest on ukryty pod powierzchnią, jego przebieg został natomiast oznaczony betonowym słupkiem, co realizuje przesłankę widoczności urządzenia przesyłowego. Jak wskazano, pozostaje to zgodzie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, zgodnie z którym gazociąg jest urządzeniem, które ma charakter trwały i widoczny, dla właściciela nieruchomości już w czasie realizacji inwestycji. Linie przesyłowe z natury rzeczy dzielą się na urządzenia napowietrzne i podziemne. Gazociągi, wodociągi i kanalizacje, to w przeważającej części urządzenia podziemne i już z tego względu nieracjonalna jest interpretacja art. 292 k.c., której wynikiem byłoby wymaganie, aby rura gazowa w toku biegu terminu zasiedzenia była widoczna dla właściciela każdej nieruchomości, przez którą to urządzenie przebiega (zob. powołane powyżej postanowienia SN). Przy urządzeniach podziemnych w omawianym unormowaniu chodzi o możliwość ich stwierdzenia w toku biegu terminu zasiedzenia przy pomocy wzroku, ale po dokonaniu odkrywki. Omawiane unormowanie nie wymaga więc, aby widoczność urządzenia była na powierzchni gruntu (zob. postanowienie SN z 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12).

Ponadto skarżąca nie może podnosić jednocześnie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie przepisów prawa, które w jej ocenie wymagają wykładni. Zauważenia wymaga, że albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi wątpliwości, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste. Zatem nie do pogodzenia z oczywistością

skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Taka konstrukcja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania dyskwalifikuje jego zasadność już na samym wstępie (zob. np. postanowienie SN z 17 marca 2021 r., V CSK 204/20). Już zatem tylko z tej przyczyny skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie mogła zostać przyjęta do rozpoznania.

Z powyższych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 5 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.). Nie było podstaw do zasądzenia wynagrodzenia pełnomocnika w wysokości czterokrotności stawki (zgodnie z wnioskiem), gdyż nie przemawiał za tym ani charakter sprawy, ani nakład pracy pełnomocnika wnioskodawcy.

as

ał